

16. december 1938. Budapešť.

Hlášení česko-slovenského vyslanca M. Kobra o rozhovore s maďarským ministrom zahraničných vecí I. Csáky, ktorý prejavil ochotu zlepšiť politické vzťahy s Česko-Slovenskom.

Dnes jsem měl v zahraničním ministerstvu druhou rozmluvu s nově jmenovaným ministrem hrabětem Csáky.

Podnětem k ní bylo oficiální communiqué zdejší MTI¹ o rozmluvě jednoho z jejich zpravodajů s hrabětem Csáky, pokud se tkne dnešního poměru mezi Česko-Slovenskem a Maďarskem. Příslušný výstřížek z Pester Lloydů z 15. l. m. se přikládá².

Navázal jsem na svůj rozhovor z minulé soboty³: „Položil jsem Vám otázku, jsou-li dnes dle Vašeho názoru, odstraněny všechny překážky, které se dříve stavěly v cestu dobrému sousedskému poměru a přátelské spolupráci mezi Česko-Slovenskem a Maďarskem. Získal jsem z Vaší řeči dojem, že i Vy tak soudíte a sdělil jsem to své vládě.“ Zahraniční ministr mne přerušil slovy: „Nejen že jsme toho názoru, nýbrž zdůraznil jsem Vám dokonce, že by maďarská vláda byla šťastna, kdyby mohla s vládou česko-slovenskou navázati poměr dobrého sousedství a přátelské spolupráce.“ Odvětil jsem, že jsem asi v tom smyslu referoval a že pan ministr Dr. Chvalkovský to vzal s povděkem na vědomí. „Ve své programové řeči“ – pokračoval jsem – „vyjádřil se česko-slovenský ministerský předseda v tomtéž smyslu.⁴ Byl jsem proto překvapen restrikcí, kterou Jste ve svém rozhovoru se zástupcem MTI připojil výše zmíněnému svému názoru praviv, že nemožno mluvit o dobrých sousedských poměrech, pokud maďarští lidé úpí v česko-slovenských žalářích. Sdělil jsem, že se právě v těchto dnech jedná v Bratislavě o otázce obapolné amnestie a výměně vězňů, do níž má být zahrnuto i oněch 340 zajatců, kteří se účastnili loupežných přepadů na území Česko-Slovenské republiky a dopustili se při tom – třeba snad i z vlasteneckých pohnutek – sprostých zločinů, za které by byli všude jinde postaveni před vojenský soud. Budou-li nyní zahrnuti do amnestie, svědčí to dozajista o nejzazší ústupnosti česko-slovenské vlády a o snaze učiniti vše, aby byla konečně nalezena cesta vedoucí k obapolnému dorozumění.“ Zahraniční ministr vzal toto sdělení na vědomí a naznačil znovu, že otázka těchto zajatců byla a jest ještě pro maďarskou vládu neobyčejným vnitropolitickým břemenem (ježto – jak známo – je příčinou stálých útoků hungaristů⁵, z jejichž řad se rekrutovali ponejvíce zajatí teroristé, je to tedy nadmíru choulostivá otázka, jež působí panovi Imrédymu velké obtíže). Hrabě Csáky se znovu zmínil o případu Bródyho⁶, o němž tvrdil, že se stal – ve smyslu arbitrážního rozhodnutí z 2. listopadu – automaticky maďarským státním příslušníkem. Odporoval jsem tomuto náporu poukávav k tomu, že byl Bródy zatčen jako ministerský předseda vlády Podkarpatskej Rusi tak, že byl v okamžiku zatčení česko-slovenským státním občanem. Poukázal jsem i k tomu, že otázka státního příslušenství nebyla ještě řešena při jednání ve smíšených komisích, takže musím pokládati případ Bródyho za speciální, který nelze směřovati s ostatními případy amnestie. Pravil jsem dále: „Tvrdíte-li však, že se s naší strany kladou ještě překážky úpravě dobrých styků mezi sousedy, co bychom měli souditi my o tom, že přepady Vašich teroristů proti česko-slovenskému území neustaly ještě ani dnes přes všechna Vaše ujišťování a dále, že přes zásadní usnesení smíšené komise o zastavení samovolných vyhošťování, Vaše vojenské úřady právě v těchto dnech vypovídají bez důvodu četné česko-slovenské příslušníky zůstavši na odstoupeném území. Na doklad toho jsem mu předložil 2 aide-memoiry⁷ a to jeden týkající se přepadu podniknutého maďarskými teroristy 13. prosince na našem území severozápadně od Sevlůše směrem k Olešniku,

jakož i vypovídání úředníků filiálky Živnostenské banky v Košicích atd. atd. Pokud se tkne případu v okolí Sevfuše jevil hrabě Csáky nelicencované překvapení a sdělil mi, že dnes ještě věc vyšetří, dodal však, že je přesvědčen o tom, že se sběhla jinak, že byly dány vládou nejpřísnější instrukce, aby hranice byla hermeticky zavřena a že všechna opatření se stala v tom smyslu. Nevylučuje ovšem jisté přehmaty vojenských oddílů, či podřízených orgánů. Se své stany jsem mu ovšem připoměl v téže spojitosti i to, že velitelé nižších jednotek honvédů jednali v několika případech – jak oficiálně přiznáno – i proti instrukcím vrchního velitele. Ministr přiznal, že proti vojenské správě vrácených území jsou vážné stesky a dodal, že v nejbližších dnech budou vojenské úřady vystřídány civilními⁸: „Mohu Vám důvěrně sdělit, že jsem ve vládních poradách pracoval jen a jen k zamezení všech přehmatů a k zajištění co najkorektnějšího postupu. Kdyby bylo šlo po mém, byli by všichni kolonisté bez rozdílu zůstali na svých usedlostech, my si vážíme výborných vlastností Čechů, jejich pracovitosti a inteligence a byli bychom mohli v nich získati cenné spolupracovníky; vždyť nejlepší úředníci z doby habsburské byli Češi a potomci těchto úředníků jsou dnes namnoze dobrými Maďary. Jsme si však toho vědomi, že za dnešních poměrů není systematické odnárodňování možné. Můj otec byl kolegou Horthyho v kabinetní kanceláři, já a moje rodina jsme byli velmi „schwarz – gelb“. Vím jakých chyb se Maďari dopustili v době předválečné, však to také draze zaplatili. Dnes tedy (abych se vrátil k původnímu tématu) nezbyvá nám oběma než pracovati upřímně a všemi prostředky k dorozumění, k sblížení, minulé doby, kdy jsem proti sobě užívali jen „coups d'épingle“⁹. Bylo mnoho nevyužitých příležitostí, kdy se mohly oba národy sobě přiblížiti a já jsem – upřímně řečeno – často nechápal stanovisko Vašeho zahraničního vedení.“

Tento projev učiněný s neobyčejnou srdečností a v duchu vskutku přátelském vzbudil ve mně dojem, že nový zahraniční ministr to snad také vskutku upřímně myslí; slíbil mi, že se ze své strany přičiní, aby všechna nedorozumění byla ihned vysvětlena. Jinak, po stránce všeobecné, dlužno konstatovati, že je o všech podrobnostech všech otázek přesně informován a vzbuzuje dojem seriosního pracovníka. Byl také označován za režimu p. Kányova¹⁰ jako spiritus rector zahraničního ministerstva, pracoval v zákulisí a sám mi sdělil, že od několika let neměl ani chvíle oddychu. Hrabě Ciano zde zůstane 3 dny, od 19. – 21. prosince, věnuje se lovu v Mezöhegyesi. Zahraniční ministr přiznává v odpověď na mou otázku v této spojitosti položenou, že tu panuje – z vnitropolitických důvodů – skutečné nepřátelství proti Hitlerovi a nacistům, které jak doufá – se uklidní.

Vyslanec:
Miloš Kobr

AMZV ČR, PS I, Budapešť 1938, č. 73/1, Originál, strojopis.

⁸ Maďarská tlačová agentúra.

⁹ Článek má názov Aussenminister Graf Stefan Csáky über das ungarisch-tschechische Verhältnis.

¹⁰ Pozri dok. č. 68.

¹¹ R. Beran, nový predseda vlády 13. 12. 1938 v česko-slovenskom parlamente, vyhlásil, že „republika chce vytvorit' dobrý susedský vzťah aj s Poľskom a Maďarskom. Priebeh rokovani s týmto štátni v posledných dňoch nás oprávňuje veriť, že rovnaká vôľa vládné aj vo Varšave a v Budapešti“.

¹² Prívrženci hnutia hungaristov pod vedením F. Szálasiho.

¹³ Pozri dok. č. 68, pozn. 9.

¹⁴ Pozri dok. č. 75.

¹⁵ Dňa 21. 12. 1938 na území obsadenom Maďarskom vojenská správa bola nahradená civilnou.

⁹ Píchanie špendlíkom.

¹⁰ I. Csáky v rokoch 1936 – 1938 zastával post vedúceho kabinetu na ministerstve zahraničných vecí.

16. december 1938, Budapešť.

List predsedu maďarskej delimitačnej komisie P. Telekiho predsedovi česko-slovenskej delimitačnej komisii Š. Janšákovi o potrebe okamžitého obnovenia rokovania komisie.

Monsieur,

En regrettant d'avoir adhéré à votre demande de suspendre les travaux de la commission de délimitation pour la durée des négociations d'échange de territoires¹ que vous avez voulu finir en trois jours, je me sens obligé de vous proposer et demander la reprise immédiate de nos travaux dans la commission de délimitation.

L'incertitude de la population de certains villages dans plusieurs régions en ce qui concerne leur sort future ne peut plus être longtemps maintenue. Cette incertitude cause une situation grave du point de vue psychologique autant que du point de vue économique. Elle a causé déjà des troubles regrettables et ces troubles ainsi que l'incertitude elle-même nuisent à la bonne entente entre nos pays à laquelle il faut que nous travaillions.

Je vous demande donc de vouloir me faire savoir si vous êtes prêt de reprendre les travaux dès demain, samedi matin à 10 ou à 11 heures.

Agréez, Monsieur l'expression de toute ma considération.

Comte Teleki

Vážený pán,

Ľutujem, že som si osvojil Váš návrh na prerušenie práce delimitačnej komisie počas rokovani o výmene územia¹, ktoré ste mali v úmysle ukončiť do troch dní. Citím povinnosť navrhnúť a požiadať Vás o okamžité pokračovanie našej práce v delimitačnej komisii.

Pocit neistoty obyvateľov vo viacerých krajoch a v určitých obciach o svoju budúcnosť je ďalej neutržateľný. Táto neistota tak z psychického, ako aj hospodárskeho hľadiska vytvára veľmi nepriaznivú situáciu, ktorá už teraz vyvolala vážne problémy. Už samotný pocit neistoty neprispieva k dosiahnutiu zhody medzi našimi štátmi, ku ktorej má naša práca smerovať.

Prosím Vás, oznámte mi, či zajtra, t. j. sobotu, medzi 10. a 11. hodinou rannou ste pripravený pokračovať v práci komisie.

Vážený pán, ráčte prijať prejav mojej hlbokoj úcty.

Gróf Teleki

SNA, OF Š. Janšák, kart. I, bez č. Originál, strojopis.

¹ Pozri dok. č. 69.